

Beleid 2021-2025 Ivonne van de Ven Stichting

De Ivonne van de Ven Stichting zet zich in voor het versterken van suïcidepreventie in Nederland. We voelen ons verbonden met het internationale gedachtegoed van *Zero Suicide*. In het verlengde daarvan vinden wij het belangrijk om de pijn, het verdriet, de wanhoop en de eenzaamheid, die met suïcidaal gedrag gepaard gaan, bespreekbaar te maken en de inzet van bewezen effectieve behandelingsmethoden te bevorderen.

Onze motivatie om ons in te zetten voor suïcidepreventie komt voort uit onze eigen ervaringen met een suïcide van een dierbare. We vinden het verschrikkelijk dat het leven van mensen eindigt in een suïcide, zowel voor henzelf als voor hun omgeving. We vertrouwen erop dat voortschrijdende wetenschappelijke kennis meer inzicht zal geven in suïcidaal gedrag en de behandelmethoden ervoor en daardoor leidt tot minder suïcides.

Positie en werkwijze Ivonne van de Ven Stichting

Een bestuur van vrijwilligers geeft leiding aan de Ivonne van de Ven Stichting. De bestuursleden zijn zelf nabestaande of anderszins direct betrokkenen. Het bestuur is ingebed in een breed netwerk van actoren, die zich inzetten voor een betere suïcidepreventie zoals wetenschappers en zorgprofessionals die in Nederland voorop lopen bij suïcidepreventie.

We zijn betrokken geweest bij de oprichting van 113 Zelfmoordpreventie en werken nog steeds intensief met hen samen.

De Ivonne van de Ven Stichting kiest voor een onafhankelijke rol en werkt zonder structurele financiële steun in de vorm van subsidies. De stichting staat open voor donaties en legaten. Vanuit onze onafhankelijke positie gaan wij te werk als *critical friend*.

De Ivonne van de Ven Stichting richt zich op de overheid, zorgprofessionals en hun organisaties, actoren in de media, actoren in het onderwijs, actoren in het sociaal economische domein en indirectbetrokkenen (nabestaanden, naasten, mensen met suïcidaal gedrag en ervaringsdeskundigen). De Stichting bevordert dat relevante landelijke en regionale actoren suïcidepreventiebeleid ontwikkelen.

De Stichting laat zich voeden door de ervaringen van nabestaanden, direct betrokkenen en door wetenschappelijke studies en debatten.

Hierbij staat de kwaliteit van begeleiding van suïcidale cliënten en hun naasten centraal.

Onze activiteiten zijn samen te vatten als: agenderen, informeren, stimuleren, adviseren, kritisch volgen en monitoren. De Stichting vervult geen uitvoerende taken bij de begeleiding etc. van mensen met suïcidaal gedrag, hun naasten en nabestaanden.

We werken samen met andere organisaties in Nederland die zich richten op het bevorderen van suïcidepreventie.

Enkele impressies van wat vooraf ging

Twintig jaar geleden richtten familieleden en vrienden van Ivonne van de Ven de naar haar genoemde stichting op. Ivonne had een jaar eerder een einde aan haar leven gemaakt. De gevolgen van haar overlijden voor de nabestaanden waren indringend. Ze wilden iets doen en richtten daarom een stichting op met als doel suïcidepreventie en de hulp aan nabestaanden.

Eind jaren negentig was er in Nederland nog maar weinig aandacht voor suïcidepreventie. Het was voor velen vooral een moeilijk bespreekbaar onderwerp. Er was geen structurele aandacht voor vanuit de landelijke overheid; ook hulpverleningsinstanties waren veelal reactief. Mede dankzij de inzet van de Ivonne van de Ven Stichting heeft suïcidepreventie de afgelopen 20 jaar steeds meer gestalte gekregen.

- ▪ Ons 'Nationaal Actieplan Suïcidepreventie' uit 2002 heeft de overheid gestimuleerd om tot structureel suïcidepreventiebeleid te komen.
- ▪ Op ons initiatief is in 2004 het suïcidepreventiebeleid van NS en ProRail in gang gezet.
- ▪ De Ivonne van de Ven Stichting was in 2008 mede initiatiefnemer van de Stichting 113.
- ▪ We hebben het initiatief genomen tot het opstellen en verspreiden van een handreiking voor journalisten om bij berichtgeving over suïcides het copycat effect te voorkomen.
- ▪ In de periode 2009/2011 heeft de Stichting meegedacht over een Richtlijn voor hulpverleners (MDRSG) en het daarin opgenomen bondgenootschap van hulpverleners met naasten.
- ▪ Ook hebben we in 2017 een handreiking voor naasten van mensen met suïcidaal gedrag uitgebracht: 10 Tips voor naasten.
- In 2019 hebben we een petitie aangeboden aan Staatssecretaris Blokhuis en aan de Tweede Kamer. De petitie roept op kennis en vaardigheden voor het omgaan met mensen met suïcidaal gedrag structureel in te bedden in de opleidingen voor zorgprofessionals.
- De Stichting heeft periodiek de Ivonne van de Ven-prijs uitgereikt en publiceert verhalen van nabestaanden.

Speerpunten 2021-2025

In Nederland gaat in 2021 de derde Landelijke Agenda Suïcidepreventie (LA) van start. De Ivonne van de Ven Stichting sluit met haar doelstellingen aan bij de LA. Wij dragen o.a. bij aan:

1. doelstelling 2: Professionals opleiden, bijscholen en toerusten.
2. doelstelling 5 Veiligheid en effectiviteit van de zorg verbeteren vanuit samenwerking tussen professionals, naasten en ervaringsdeskundigen.

Daarnaast zetten wij ons de komende periode in voor:

3. bevorderen van een dekkend aanbod voor steun en begeleiding van nabestaanden
4. bevorderen van een vervolg op het Onderzoeksprogramma 2015-2020 en het doorprikken van de mythes over suïcidaal gedrag.

1. Opleiden zorgprofessionals

Werken met cliënten met suïcidaal gedrag vraagt om bekwame zorgprofessionals die op basis van recente wetenschappelijke kennis suïcidaal gedrag kunnen signaleren, diagnosticeren en behandelen. Voorbereiden van studenten op dat werk maakt nog geen structureel onderdeel uit van hun opleidingen. Zorgprofessionals leren nu veelal vooral in de praktijk hoe met suïcidale cliënten om te gaan. Hun competenties schieten dan soms tekort wat leidt tot handelingsverlegenheid. Wij zetten ons er voor in dat suïcidepreventie een vaste, structurele plaats krijgt in de opleiding van alle relevante zorgprofessionals.

In aansluiting op onze petitie uit 2019 en de brede politieke en bestuurlijke steun die wij op petitie hebben ontvangen, concentreren wij ons de komende tijd op de feitelijke uitvoering van de doelstellingen zoals in de petitie verwoord.

Concrete activiteiten:

- Bevorderen dat beroepsverenigingen en onderwijsinstellingen (wo, hbo en mbo) kennis en vaardigheden voor de signalering, diagnose en behandeling van suïcidaal gedrag een structurele plaats geven in de opleidingen van relevante zorgprofessionals.
- Agenderen/lobbyen bij politici (vaste Kamercommissie) om te bevorderen dat de betreffende kennis en vaardigheden een structurele plaats krijgt in de relevante opleidingen van zorgprofessionals.
- Inventariseren van de stand van zaken bij onderwijsinstellingen en bij beroepsverenigingen.

- Bij elkaar brengen van vertegenwoordigers van het onderwijsom van elkaar te leren en tot een gezamenlijk beleid te komen.
- Agenderen en stimuleren dat het Ministerie van Onderwijs aansluit bij het beleid van VWS en de LA voor het inbedden in de opleidingen van kennis en vaardigheden voor het signaleren, diagnosticeren en behandelen van suïcidaal gedrag.
- Communicatie over dit onderwerp in het onderwijsveld en bij de beroepsverenigingen (pamflet).
- Publiceren, website etc....

2. Samenwerking zorgprofessionals en naasten

De samenwerking tussen zorgprofessionals en naasten staat nog in de kinderschoenen. Terwijl de Richtlijn voor hulpverleners dit toch benoemt als één van de standaarden voor goede zorg.

Bovendien streven het Ministerie van VWS en 113 al meer dan 10 jaar naar het bevorderen van deze samenwerking. Wij vatten deze samenwerking op als een kwaliteitscriterium voor goede zorg aan mensen met suïcidaal gedrag. Wij bevorderen dat zorginstellingen deze kwaliteitsstandaard in hun beleid opnemen en er ook actief inhoud aan geven. We maken dit o.a. zichtbaar door communicatie over concrete voorbeelden van effectieve samenwerking.

Concrete activiteiten:

- Bijdragen aan de voorbereiding en uitvoering van de conferentie over Suïcidepreventie op 10 september 2021 met als thema Samenwerking zorgprofessionals en directbetrokkenen (naasten, ervaringsdeskundigen en cliënten).
- Uitwerken van een denkkader over samenwerking tussen zorgprofessionals en naasten.
- Publiceren, website etc...

3. Zorg voor nabestaanden

Na een suïcide vallen nabestaanden vaak in een diep gat. Zij ervaren rouw, verwarring en zitten met veel onbeantwoorde vragen. Bekend is dat nabestaanden een risicogroep zijn voor suïcide.

Nabestaanden vertellen de Ivonne van de Ven Stichting over hun moeizame zoektocht naar hulp en ondersteuning bij deze intense existentiële ervaringen. Er ontbreekt in Nederland een landelijk, dekkend aanbod voor dergelijke begeleiding. Dat moet beter! Wij zetten ons er voor in om tot een goede infrastructuur te komen, landelijk overzicht en coördinatie.

Nabestaanden hebben behoefte aan organisatorische hulp vlak na de suïcide bij het regelen van praktische zaken en na enige tijd aan een begeleidingstraject (bv. psychologische begeleiding,

begeleiding bij zingevingvragen of steun van lotgenoten). We onderzoeken of bij de behoefte op korte termijn Slachtofferhulp in samenwerking met de politie een rol zou kunnen spelen.

Concrete activiteiten:

- Agenderen op landelijk niveau van de behoefte aan steun en begeleiding bij nabestaanden zoals bij 113, de Tweede Kamer, VWS, Slachtofferhulp en andere relevante organisaties. .
- Ontsluiten en inventariseren van wetenschappelijk onderzoek naar nabestaanden en methoden van begeleiding (zoals professionele begeleiding en lotgenoten steun).
- Bevorderen dat er een raamwerk met kwaliteitscriteria komt voor deze begeleiding.
- Publiceren website etc...

4. Bevorderen onderzoek en communicatie over de mythes over suïcidaliteit

In 2015 heeft ZonMW op verzoek van de Minister van VWS een Onderzoeksagenda suïcidepreventie 2016-2020 uitgebracht (juni 2015). Er is toen 3,2 miljoen beschikbaar gesteld. De Ivonne van de Ven Stichting was mede aanjager. Wij dienden in februari 2015 bij het Ministerie van VWS en de Tweede Kamer ons 'Voorstel onderzoeksprogramma 2015-2020' in.

Daaraan vooraf ging een Kamermotie van de SGP met het verzoek 1 miljoen beschikbaar te stellen voor onderzoek. (Specifiek gericht op onderzoek van Alleman c.s. naar het effect van Ketamine op suïcidaal gedrag).

ZonMW gaf in september 2020 aan dat de uitvoering van de onderzoeksagenda vertraagd is. Enkele onderzoeken zijn gereed. De meeste onderzoeken zullen pas in 2021 afgerond worden. Het onderzoek naar ketamine in 2024.

Wij hebben de indruk dat het bij het huidige onderzoeksprogramma ontbrak aan inhoudelijke coördinatie. Het programma bleef een optelsom van afzonderlijke projecten.

Wij pleiten als vervolg voor een samenhangend, langlopend onderzoeksprogramma naar het WAAROM, WAT en HOE van suïcidaliteit en suïcidepreventie. Daar hoort een inhoudelijk coördinerende organisatie of platform bij.

Het aantal suïcides blijft hoog met zo'n 1800 suïcides per jaar (in 2019: 1811). Ook het aantal pogingen is hoog met zo'n 135 per dag waarvan er rond de 40 op de intensive care belanden. De corona pandemie zou tot meer suïcides kunnen leiden.

Een brede kring van naasten, collega's, burens etc. ziet zich met de gevolgen van een suïcide geconfronteerd worden. Hoe duiden zij (en de zorgprofessionals) deze gebeurtenissen? Die duiding

heeft consequenties voor de nabestaanden en hoe zij tegemoet getreden worden. Wordt er aan hun schuldgevoel geappelleerd of worden zij emotioneel gesteund? .

Lange tijd rustte er een taboe op het spreken over suïcide. Onderzoek, diverse campagnes en aandacht in de pers hebben bijgedragen aan het terugdringen van dat taboe. Het is echter beslist de wereld nog niet uit. De duiding van een suïcide en suïcidaal gedrag zijn nog steeds met meer vragen en mythes omgeven dan de duiding van bijvoorbeeld suikerziekte of een verslaving, ook aandoeningen die de menselijke geest ontregelen. Mythes kunnen effectieve behandeling van suïcidaal gedrag in de weg zitten.

Ook zijn er groepen in de maatschappij die juist pleiten voor ruimte om 'klaar met leven' te zijn. Verwarring met suïcide(-preventie) kan daarbij op de loer liggen.

Duiding is belangrijk omdat het kan leiden tot cynisme en lethargie (het is van alle tijden je kunt er uiteindelijk niets aan doen) of juist tot hoop en de energie om tot verbetering van suïcidepreventie te komen (we moeten het wetenschappelijk verder onderzoeken en betere zorg bieden).

Concrete activiteiten in onderzoek:

- Agenderen van noodzaak en mogelijkheden van een vervolgonderzoeksprogramma en de daarvoor benodigde budgetten bij 113, de Tweede Kamer, VWS en ZonMw.
- Stimuleren dat een nieuw onderzoeksprogramma thema's bevat betreffende WAAROM, WAT en HOE van suïcidaal gedrag en suïcidepreventie.
- Stimuleren dat wetenschappers die projecten realiseren in het kader van het nieuwe onderzoeksprogramma met elkaar samenwerken (het geheel is meer dan de som der delen).
- Stimuleren van de verspreiding en implementatie van verkregen kennis.
- Publiceren, website etc...

Concrete activiteiten rondom mythes:

- Beïnvloeden van de publieke opinie via pers, social media etc. Concrete 'incidenten' benutten om een hoopvolle kijk op suïcidepreventie voor het voetlicht te brengen.
- Communicatie bevorderen over de mythes rondom suïcidaliteit (bijvoorbeeld binnen de Supranet community projecten).
- Publiceren, website etc.